

Yttrande över betänkandet **Nätt och jämnt - Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50)**

Synpunkter

Helsingborgs stad är positiva till ett utjämningsystem som skapar likvärdiga ekonomiska förutsättningar för landets kommuner att tillhandahålla välfärd och samhällsservice åt invånarna. Att skapa jämlika förutsättningar främjar sammanhållning och enhet i landet. Men det förutsätter att systemet är utformat på så vis att det åtnjuter legitimitet genom att leva upp till vissa grundkrav som till exempel opåverkbarhet, träffsäkerhet och enkelhet. Kommitténs förslag till förändringar av LSS-utjämningen tar bara bort en del av påverkbarheten, utan att samtidigt visa på att förändringen skulle öka träffsäkerheten. Därför ställer sig Helsingborgs stad kritiska till detta förslag. Uppdraget att uppnå en ökad enkelhet har tyvärr inte infriats utan utjämningsystemet fortsätter även med föreslagna förändringar att vara svår genomträngligt.

Det grundläggande syftet med alla utjämningsystemen är att utjämna för strukturella skillnader. Angående LSS-utjämningsystemet konstaterar ännu en utredning att det syftet inte kan uppnås utan att använda beräkningar baserade på påverkbara data såsom rapporterade insatser från kommunerna själva. Kommitténs slutsats att det ej är möjligt att hitta strukturella variabler som samvarierar tydligt med insatserna, ringar snarare in problemet, än talar för ett förslag som enbart bygger på rapporterade insatser för att beskriva skillnader mellan kommuner vad gäller behovet av insatser och vårdtyngd. Om LSS-utjämningen, som enligt förslaget, enbart ska bygga på rapporterade insatser så borde kommittén fokuserat på att föra i bevis att det faktiskt speglar det verkliga behovet på ett bra sätt. Det görs inte i kommitténs förslag, tvärtom framhåller kommittén till exempel problematiken med att det finns starka incitament för kommunerna att rapportera insatser enligt LSS i stället för SoL. Det är i år 30 år sedan LSS-lagstiftningen tillkom och en (länsvis) omfördelning av medel gjordes för att kompensera för att det fanns en koncentration av individer på platser efter att de stora institutionerna lagts ner. Under 30 år hinner mycket förändras i samhället, och frågan är om dessa strukturella skillnader fortfarande existerar? Antalet LSS-insatser har ökat kraftigt under 2000-talet. Om den stora ökningen, utöver den del som kan förklaras av befolkningstillväxten, kan förklaras av att allt fler funktionsnedsatta får sina rättigheter tillgodosedda, så är det mycket positivt.

Men om det i stället, beror på bristande kunskap i rapporteringen eller försök att påverka utfallet i LSS-utjämnningen, så är det mycket beklagligt.

Kommitténs förslag att slopa personalkostnadsindexet ger stora ekonomiska konsekvenser för många kommuner. Helsingborgs stad är kritiska till att genomföra en sådan förändring utan att det först utreds huruvida rapporterade insatser på ett bra sätt speglar behovet i olika kommuner. Syftet med personalkostnadsindexet var att spegla skillnader i vård- och bemanningsbehov, givet samma LSS-insats, så kallad vårdtyngd. Helsingborgs stad ställer sig inte positiva till att ta bort personalkostnadsindexet utan att det samtidigt föreslås ett annat sätt att kompensera för vårdtyngd. Kommitténs förslag att lägga till faktorer för högt kostnadsläge samt för småskalighet kompenserar inte för ett utökat bemanningsbehov. Att skapa nya riktade statsbidrag för stora vårdbehov riktade till kommuner med mindre än 10 000 invånare, som också är en del av kommitténs förslag, innebär förutom att skapa mer administration för kommunerna, även att 217 av landets 290 kommuner inte får någon kompensation alls för vårdtyngd.

I delmodellerna för äldreomsorg, förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, samt gymnasieskola finns i nuvarande utjämningsystem en merkostnadskomponent för socioekonomi. Detta saknas dock i delmodellen för grundskola, trots att socioekonomiska faktorer har stor påverkan på skolresultaten. Det är därför positivt med förslaget att merkostnadskomponenten för socioekonomi även införs i delmodellen för förskoleklass och grundskolan.

Det är angeläget att minska antalet riktade statsbidrag till förmån för generella statsbidrag för att minska kommunernas kostnader för att administrera dem. Helsingborgs stad ser därför positivt på kommitténs förslag att omvandla de riktade statsbidragen till generella bidrag samt förslaget om riktlinjer, beslutade av riksdagen, för framtagande av nya riktade statsbidrag i framtiden

Helsingborgs stad ser positivt på alla förslag till uppdateringar av utjämningsystemen som leder till mer aktuella och korrekta källor, såsom en uppdatering av den länsvisa skattesatsen och att uppgifter hämtas in från en oberoende part, exempelvis Försäkringskassan, i stället för från räkningskansammandragen.

Om förslaget röstas igenom, helt eller delvis, föreslår Helsingborgs stad att det tillåts gå minst 1 år mellan beslut och införande, så att det finns tid att arbeta in förslaget i budgeten.

Kommunstyrelsen